

CELOVITO PRENOVLJENA PALAČA KAZINA BO DOBILA GLASBENO DUŠO

Besedilo:
Alen Lulić,
Maja Orel Jakič

- ∴ Konec julija bodo po celovito prenovljeni palači Kazina
- ∴ že odzvanjale melodije glasbenikov Akademije za
- ∴ glasbo Univerze v Ljubljani.

Pisal se je oktober 2020, ko so na severni strani Kongresnega trga, v palači Kazina, zabrnili gradbeni stroji. Vzorno predstavnic stroge klasicistične arhitekture, ki je značilna za trideseta leta 19. stoletja, je Univerza v Ljubljani sklenila celovito obnoviti in ji po koncu prenove dahni glasbeno dušo. Pod arhitekturni izraz prenovljene Kazine se podpisujejo arhitekti biroja **Styria arhitektura d.o.o.**, pod izvedbo pa gradbeno-inženirsko podjetje **MAKRO 5 GRADNJE d.o.o.** Projekt prenove Kazine je bil izdelan skladno s smernicami Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in ohranja vse ključne elemente, značilne za obdobje, v katerem so poslopje zgradili. Stavba, ki je kljub svoji pestri zgodovini, pokončno kljubovala zobu časa, je pred slednjo doživela še dve večji prenovi.

Kot je zapisala konservatorska svetnica Marija Režek Kambič, je bila prvotna Kazina družabno središče sprva plemstva in kasneje meščanstva. Povezovala je gledališče in kavarno, nudila pester izbor doma-

Stavba Kazine v letu 1932

čega in tujega časopisja ter bila zbirališče izbrane družbe, kamor so imeli pristop samo povabljeni gostje. Velik poudarek so člani društva dajali izobraževanju, širjenju

znanja, zaostajala nista niti skrb za političen in literarni svet, v njenih prostorih sta skoraj dvesto let delovali tudi dve čitalnici. V arhivskih podatkih sicer ni navedenega

avtorja palače, a domneva se, da je avtor načrtov inženir Benedikt Müller, ki je bil eden ključnih oblikovalcev Ljubljane v obdobju, ki ni bilo naklonjeno razkošnejšim gradnjam zaradi zapovedanega varčevanja. **Gradnja pa je potekala med letoma 1836 in 1838 pod vodstvom stavbnega mojstra Venceslava Vablava.**

Kazina je svoje prvotno poslanstvo opravljala vse od šestdesetih let 19. stoletja, medtem ko je v drugi polovici 19. stoletja veljala za središče zbiranja kranjskih Nemcev in tako prevzela vlogo »nemške trdnjave«, ki jo je igrala vse do konca prve svetovne vojne, ko je zopet pričela dišati po slovenstvu. Med 2. svetovno vojno je služila kot glavni štab za celotno Ljubljansko pokrajino italijanske in nato nemške vojske. Po vojni pa je društvo Kazina z darilno pogodbo stavbo prepustilo Komunistični partiji. Sledili so različni uporabniki: Ljudska skupščina Slovenije, Inštitut za zgodovino delavskega gibanja in drugi, med zadnjimi tudi študentske dejavnosti in mnoga društva. Naposled ji bo ravno z umestitvijo Akademije za glasbo simbolično povrnjen prvotni namen in ugled. Akademija pa bo s preselitvijo celotnega študijskega programa in drugih dejavnosti v prenovljene prostore rešila prostorsko problematiko, s katero se sooča vsa leta svojega delovanja in bo obenem v največji možni meri izkoristila prednosti središčne mestne lokacije in jo tako oplemenitila z javnosti odprto glasbeno umetniško dejavnostjo.

Obstoječa streha pred prenovo

Arhitektura, ki spoštuje preteklost in časti uporabnika

Arhitekturna zasnova v prvi meri sledi potrebam novega uporabnika, obenem pa spoštuje smernice konservatorskega načrta, ki so ga izdali na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije in tako ohranja ključne elemente klasicizma, ki jih izpostavi in nadgradi. Stavba ljubljanske Kazine je namreč v Strokovnih podlagah za varstvo kulturne dediščine iz leta 2001 predvidena za razglasitev **kulturnega spomenika** lokalnega pomena in vpisana v Register nepremične kulturne dediščine. Izbrani materiali črpajo iz obstoječega stanja pred prenovo; to so les, kamen, teraco, kovina, apno. Pri uporabi

materialov so projektanti sledili želji po tem, da ne bi uvajali materialov, ki niso bili v stavbi že predhodno uporabljeni, prav tako velja za barvno lestvico, ki posega po umirjenih zemeljskih tonih, ki so mesto v novih prostorih našli na podlagi opravljenega sondiranja. Arhitektura v primeru Kazine varuje preteklost in časti novega uporabnika.

Zahtevni gradbeni posegi v objektu

Morda se je mimoidočemu ob pogledu na prenovo Kazine kdaj pa kdaj zazdelo, da se leto in pol skorajda nič ni zgodilo, a temu vsekakor ni tako. Z ulice se namreč z izjemo prenove fasade, ki sedaj elegantno

Izdelava armiranobetske kinete

Podbetoniranje severne fasadne stene

PROJEKTI

zaokrožuje niz meščanskih poslopij Kongresnega trga, ni videlo veliko, saj se je večina velikih gradbenih podvigov vršila za zidovi palače in pod njimi.

Kot pove Alen Lulić, vodja projekta pre-nove s strani glavnega izvajalca, podjetja MAKRO 5 GRADNJE, je bilo za potrebe glavnih razvodov novih strojnih in elektro inštalacij v kleti potrebno izvesti armirano betonsko kineto, ki je v globino segala do 2,5 m nižje, kot je bil spodnji nivo obstoječih temeljev v kleti. Zemeljski teren namreč predstavlja peščen savski prod, zato je poseben izziv predstavljalo varovanje gradbene jame.

Utrditev zemljine v območju podbetoniranja kletnih zidov je bila predvidena po tehnologiji injektiranja vezivne smole. Preizkus predvidene tehnologije se je izkazal kot neučinkovit in neprimeren v danih pogojih, zato je podjetje MAKRO 5 GRADNJE d.o.o. med gradnjo pripravilo nov geotehnični načrt varovanja izkopa. Začasno varovanje izkopa gradbene jame so tako zasnovali po tehnologiji jet grouting pilotne stene. Izkop je bilo potrebno izvajati v več fazah, delovna faza pa je za-

Zamenjava obstoječe jeklene konstrukcije z novo

nov dodatni prostor v kleti za postavitev klimatov za prezračevanje.

Posebno pozornost je bilo potrebno nameniti tudi obsežni jekleni konstrukciji nad veliko dvorano, katere naloga je bila prevzeti obstoječi strop nad dvorano kot tudi prevzem vertikalnih obremenitev mansarde in strehe ter prenos obtežbe do temeljnih tal. V ta namen so vgrajeni vertikalni jekleni profili v vzhodni fasadni steni po višini med kletjo in mansardo, ki so nameščeni v vertikalne utore ter polno obbetonirani.

Poleg zamenjave jeklene konstrukcije nad veliko dvorano je bila projektna naloga zamenjati tudi celotno ostrešje in streho objekta. Obstoječe ostrešje je bilo leseno, zato so bili prostori mansarde neizkoriščeni. Nova zasnova je predvidela

ostrešje iz jeklenih profilov, ki omogočajo večje razpone in svetle dimenzije. S tem je Akademija za glasbo pridobila dodatno uporabno etažo za dodatne vadnice. Zamenjava strehe je bila organizacijsko in tehnološko zelo zahtevna, saj je bilo potrebno ves čas varovati objekt pred zamaikanjem, posebno nad veliko dvorano, kjer se je izvajalo restavriranje obstoječega stropa z izjemno poslikavo.

Sočasno se je izvajala statična ojačitev lesenih stropnih konstrukcij nad 1. in 2. nadstropjem. Obstoječe medetažne konstrukcije so predstavljali leseni hlodi, postavljeni drug ob drugem. Ojačitev se je izvedla s sovprežno leseno – betonsko konstrukcijo. Objekt je tudi ustrezno potresno saniran z ojačitvijo obstoječih zidov z armirano betonskimi ometi (torkret), vključno s sidranjem in mednivojskim povezovanjem. Določeni nosilni elementi v

Torkretiranje sten

Sovprežne plošče les - beton

jemala poleg izkopa tudi izgradnjo armirano betonskega dela kinete.

Po izgradnji kinete v kleti je sledilo podbetoniranje severne fasadne stene v dolžini več kot 20 metrov. Zaradi zahtevnosti terena in obsega gradnje je bilo potrebno podbetoniranje razdeliti na horizontalne in vertikalne kamapade, po zaključku armirano betonskega dela pa tudi injektiranje spoja med starim in novim delom konstrukcije. Sledila je izvedba izkopa znotraj objekta, rezultat dela pa je čisto

Novonastala dvorana v mansardi

Pogled s prenovljene lože velike dvorane Kazine

veliki dvorani pa so se sanirali z izvedbo ojačitev z armaturnimi mrežami iz steklenih vlaken v kompozitni kombinaciji z visoko duktilno mikroarmirno malto na osnovi pucolanskega veziva.

Tako so obstoječi elementi pridobili večjo statično odpornost, predvsem pa duktilnost, ki je bistvena tudi za obnašanje konstrukcije v primeru horizontalnih obremenitev zaradi potresa. Pri izbiri te rešitve se je upoštevalo tudi varovanje kulturne dediščine v veliki dvorani.

Ena izmed bistvenih zahtev objekta pa je bila tudi gradbena in prostorska akustika. Skozi ves čas gradnje je glavni izvajalec intenzivno sodeloval s projektantom gradbene in prostorske akustike. Posebno pozornost so morali posvečati konstrukcijskim detajlom, izbiri ustreznega materiala ter pravilni vgradnji. Skladno z elaboratom prostorske akustike so vgradili akustične elemente, ki so bili predpisani za vsak prostor posebej.

Po letu in pol se tako gradbena dela zaključujejo, uspešno je že opravljen tehnični pregled, pridobiva se uporabno dovoljenje. Prostore bo akademija zasedla predvidoma konec julija.

Obsežna konservatorska dela

Restavratorsko konservatorski sklop prenove historične palače Kazina je bil zelo obsežen in raznovrsten. Največ časa in truda je terjala stropna poslikava v dvorani. Ta je bila narejena v secco tehniki, na apnen omet. Zaradi obsega poškodb so morali restavratorji podjetja Gnom velik del, okoli 3/4 poslikave rekonstruirati. V istem prostoru so restavrirali tudi kovano rozeto, dva venca, stebre s kapiteli in arkade. Druga poslikava se nahaja v kleti Kazine. Gre za venec, ki so ga na podlagi fotografij in sondiranj v celoti rekonstruirali.

Notranje prostore Kazine krasijo štukature, rozete in venci ter profilirani kapiteli na pilastrih. Vse elemente se je

Restavriran lesen lesteneč, pritrjen na rekonstruiran strop velike dvorane

očistilo recentnih beležev, dopolnile so se pomanjkljivosti. Zaradi spremenjene namembnosti stavbe so se na določenih mestih izdelale nove. Pomembnejši elementi stavbnega pohištva so bile stenske obloge, lesena balustrada na galeriji dvorane in pet izjemno bogatih pozlačenih lestencev iz dvorane.

Vrnitev v prvotno stanje je zahtevala strokovna mizarska in restavratorska dela. Zadnja faza restavriranja je bila na kamnitih elementih vhoda. Stebri in pilastri s kapiteli in bazami, balkon z balustrado so zaradi izpostavljenosti vremenskim vplivom in prometom utrpeli veliko škodo. Skupno je pri obnavljanju historičnih elementov Kazine sodelovalo 15-20 restavratorjev in strokovnjakov drugih področij.

Na primeren način prenovljena in prezentirana palača Kazina bo prihodnjim rodovom tako lahko še dolgo pričala o preteklosti naroda in služila izobraževanju ter kulturi.

Foto: arhiv podjetja MAKRO 5 GRADNJE

Velika dvorana - najžlahtnejši prostor Kazine